

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Statu Hominis Morali In Vita Et Post Mortem

Opfermann, Paul

Moguntiae, 1769

Voluntarium

urn:nbn:de:hbz:466:1-40701

a. 1.) quarum homo est Dominus. Est autem homo dominus per rationem & voluntatem; unde & liberum arbitrium esse dicitur facultas voluntatis, & rationis. Illa ergo actiones propriè humanæ dicuntur, quæ ex voluntate deliberata procedunt. Quæ autem ab homine fiunt merè naturaliter, veluti respiratio; aut citra advertentiam & deliberationem, actus hominis dicuntur. Siquæ autem aliæ actiones homini convenient, possunt dici quidem hominis actiones, sed non propriè humanæ, cum non sint hominis, in quantum homo. Idem S. D. loc. cit. Actus humani vel sunt elicitæ, qui à voluntate immediatè & immanentè procedunt, uti actus amoris; vel imperati, qui ex voluntatis imperio ab aliis potentiis producuntur, veluti locutio. Quin actus ab ipsa voluntate elicitus aliquando imperatus est, ut cum voluntas actum contritionis sibi imperat. Quo quidem in casu actus ille elicitus simul imperans nuncupatur, eoquod alium adhuc actum imperet.

55. Vo-
lun-
tari-
um.
Voluntarium est, quod à principio intrinseco, affectivè, & cum cognitione finis procedit. Itaque actio posita ab homine per vim coacto, vel contra efficacem voluntatis inclinationem, aut citra cognitionem finis, objecti, & circumstantiarum ad rem pertinentium, veluti ab homine ebrio, eidem propriè & in se voluntaria non est. Sic homicidium, quod quis manu tuâ per vim apprehensâ perpetrat, tibi voluntarium non est; neque etiam occisio, quam ab alio fieri desideras, quin physicè, aut moraliter in eandem influas, voluntaria tibi est, quamvis volita sit; ipsum tamen hujusmodi deside-

desiderium tibi est voluntarium, & ad culpam imputabile. Si occidis patrem, invincibiliter judicans esse feram; equidem voluntaria est occisio, at non homicidium; sin constet esse hominem, quem trahere paras, sed invincibiliter ignores esse patrem; ubi occidis, voluntarium est homicidium, non verò parricidium. In foro tamen externo præsumptio stat contra reum, nisi veritate elidatur. Sæpius igitur actio est voluntaria, quin circumstantiæ sint voluntariæ, quia cognitiæ non sunt. Voluntario opponitur *violentum*, quod provenit à principio extrinseco, passo efficaciter renitente. Actus brutorum *spontanei* duntaxat dici debent, quia proportionem mediorum cum fine non cognoscunt. Neque etiam motus vitales hominis voluntarii propriè sunt, eoquod à prævia cognitione dirigi nequeant, ut sint, vel non sint; ut hoc vel alio modo peragantur. Nolitiones autem hominis propriè sunt voluntariæ, quia ille ipse actus, quo aliquid respuitur, volitus est, licet objectum ipsum, utpote à voluntate rejectum, non sit volitum. Ceterà ipse actus volitionis dicitur voluntarius *formaliter & in se*, cum ipsum objectum volitum nonnisi *extrinsecè* voluntarium denominetur; quod proinde vel *actu* voluntarium est, si volitio in se, & actu adhuc existit; aut *virtualiter*, ubi volitio in aliquo solum effectu perduret; aut *habitualmente*, cum volitio actualis præcessit, quin vel in se, vel in aliquo effectu persistat, nec tamen etiam retractata est; sic peccatum non retractatum manet habitualiter voluntarium.

Voluntarium 1°. aliud est *purum*, quod ex sola voluntatis inclinatione procedit, quin conjun-

Tom. II.

I

ctam

Divi
56.
59

etiam habeat inclinationem in oppositum. *Mix-*
tum aliud, quod adjunctam hujusmodi inclinatio-
 nem habet. Patet in casu, quo mercator ex metu
 naufragii merces in mare projicit, non projectu-
 rus; quodsi naufragii periculum abesset: hæc nem-
 pe projectio mercium simpliciter (non tamen purè)
 voluntaria est, quia fit juxta efficacem voluntatis
 inclinationem; hic tamen voluntatis consensus quia
 cum aliqua renitentia, licet inefficaci conjunctus
 est; idcirco ista actio simpliciter voluntaria est, &
 secundum quid involuntaria, adeoque exemplum
 voluntarii mixti præbet. 2°. Aliud est voluntarium
in se, & directum, quod voluntas immediatè, &
 in se intendit; aliud *indirectum & in causa*, quod
 quis vult in sua causa, cum qua videlicet illud con-
 nexum esse cognoscit. Ut verò quid in causa vo-
 luntarium sit, requiritur primò, ut quis potuerit,
 ac debuerit prævidere effectum illum ex tali causa fe-
 cuturum esse. Hinc ebrietas Noë à culpa excusari
 solet, eoquod vini ignoraverit vires. Sic etiam
 perjuria in plena ebrietate prolata non censentur
moraliter voluntaria illi, qui pejerandi periculum
 antea inculpabiliter ignoravit. Secus si hujusmodi
 jam aliàs à se prolata scivit. 2^{dò} ut in ejus potesta-
 te fuerit causam ponere, vel non ponere; alioquin
 sicut causa non est libera, & imputabilis, ita nec
 effectus. Sic homicidium in urbe patratum non est
 moraliter voluntarium Gubernatori, si illud impe-
 dire non potuit. Secus si ratione sui muneris im-
 pedire illud potuisset, & vel ideo ex justitia fuit
 obligatus ad impediendum illud. Immo quoad
 culpam contra charitatem est imputabile illi, qui ex
 charitate illud impedire tenebatur, nec impedivit;
 quam-

quamvis talis propriè homicida non sit, quia non peccavit contra iustitiam, ideoque nec homicidæ poenis in foro externo subiacet. 3tio ut causam, ex qua sequitur effectus malus, teneatur auferre. Hinc moraliter voluntarii sunt motus inhonesti ex lectione aut aspectu obscœnorum graviter illicito provenientes. Ex opposito nequit imputari Magistrati blasphemia subditi iusto supplicio adfecti. His adde: ut effectus sit moraliter voluntarius in causa *per se*, vel *physica*, vel *moralis*, satis est, quòd ea causa ut ab agente posita sit causa per se effectus prævisi, nec requiritur, ut adsit præceptum vitandi causam secundum se: patet in casu, quo quis sagittâ trajicit hominem, quem vincibiliter putabat esse feram. Nec tamen ideo damnum proximi est mihi moraliter voluntarium, quod ille sentit ex aqua in fundum ejus defluente, quam de jure à fundo meo prohibeo, quia illa derivatio aquæ est solum causa per accidens illius damni. Ut verò effectus sit moraliter voluntarius & imputabilis in causa *per accidens*, requiritur, ut talis causa sit prohibita eo fine, ne talis effectus sequatur; vel etiam satis est, si causa ponatur ex intentione talis effectus. Hinc motus inhonesti non censentur voluntarii Medico ex officio agenti cum ægrotis. Nec furtum servi est voluntarium Domino, absque intentione furti arcam apertam relinquenti, ut servi fidelitatem periclitetur.

Voluntario opponitur *involuntarium*, quod vel 57. est *negativè* tale, in sola negatione actus voluntatis consistens; vel *positivum* cum voluntas positivè resistit. Causæ non voluntarii communiter quatuor censentur, videlicet *vis*, *metus*, *concupiscentia* & *igno.* Involuntarium ejusque causa.